

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Incendiarijs & Violatoribus Ecclesiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

quam mortuus in peccato mortali, Ecclesie suffragiis & fidelium Orationibus publicis privatur, *c. Super eo 2. hinc Rubric. & c. Fures 2. de Furtis.* Demum latrones publici viarumque grassatores, itinera frequentata & publicas stratas aggressionis insidiis obsidentes, si ad Ecclesias aliaque loca Sacra & Religiosa confugiant, tanquam Asylò sacrò indigni, vi inde extrahi permittuntur, *can. Sicut antiquitus 17. q. 4. c. Inter alia 6. de Immunit. Eccles. & Constitutione Gregorii XIV. quæ incipit Cum aliis edita 28. Maij 1591, ut dictum est Lib. 3. tit. 49. à n. 150.*

28. Excommunicationem à Jure latam & Papæ reservatam etiam incurrunt, qui rapiunt bona Catholicorum naufragantium in mari, Bullæ Cœnæ *Casu 4. cui similis, sed non reservata excommunicatio à Concilio Lateranensi lata fuit in eos, qui Christianos naufragium passos rebus suis spoliant: si cum possent, eas non restituerint, sed retinuerint, c. Excommunicationi 3. Navarrus Manual. cap. 27. n. 118. Suárez de Censur. disp. 21. f. 2. n. 2. & Gonzalez in c. cit. n. 9.*

29. Christianos, Inquam, seu fideles Catholicos: non Paganos, Judæos, Sarracenos, Hæreticos aut etiam Piratas; quia verisimile non est, Concilium generale & summum Pontificem censuræ illius contrahendæ comminatione protegere intendisse Ecclesie Fideique Orthodoxæ ac Reipublicæ hostes, aut aliorum bonis ac libertati insidiantes, ut cum Bonacina *de Censur. in particul. disp. 1. q. 5. p. 3. observat Palao Tract. 29. disp. 3. p. 5. n. 8.*

30. Non furripientes tantum: sed eos quoque dictâ Censurâ ejusque reservatione affici, aliqui existimant, qui naufragantium fidelium res furripientibus consilium, favorem vel auxilium præbeat

eosve recipiunt; quòd ex morali ad ablationem concursu res seu bona furripere ipsi quoque censeantur. Alii verò eos tantum censuræ subjacere volunt, qui ex naufragantium rebus aliquid accipiunt, sibi que retinent. Melius alii mediam viam tenent: & licet à censura illa absolvant eos, qui surreptionem consilio, favore promovent, eam ratam habent, aut furripientes recipiunt: ei tamen subijci volunt omnes, qui ad bonorum illorum surreptionem physicè & realiter concurrunt, aut ab aliis ablata scienter recipiunt. Rationem reddunt; quòd hi, non etiam illi, verè ac propriè naufragantium bona furripere dicantur. Accedit; quòd canonum Ecclesiasticorum conditores, quando censuræ, aut alteri pœnæ Consulentes, Fautores, Receptatores & similes obnoxios esse volunt, eorum mentionem faciant expressam, ut ex aliis *cit. Bullæ Casibus, ex c. Excommunicamus 13. §. Credentes, de Hæreticis c. Quicumque 2. §. Hæretici, Rubric. cit. in 6. Et, perspicuum est; consulentium autem, fautorum, receptatorum & similibus Papa propositò *Casu 4. & Concilium generale c. Excommunicationi cit. non meminerint: & uterque textus, tanquam penalis, extensionem non admittat, arg. c. Odis 15. & Reg. In panis 49. in 6. Bonacina cit. q. 5. p. 1. n. 3. & 4.**

ARTICULUS III.

De Incendiariis & Violatoribus Ecclesiarum.

SUMMARIUM.

31. Incendiarii qui propriè dicantur.
32. Incendium casu excitatum panæ obnoxium non est.

33. Exti-

- 33. Excitatum culpâ inducit obligationem restituendi.
- 34. Et arbitriô judicis punitur.
- 35. In dubio non præsumitur excitatum dolo.
- 36. Sed culpâ inhabitantium.
- 37. Ad damna ex eo secuta paterfamilias saepe non tenetur.
- 38. Dolo excitati incendiî rei severè puniuntur Civili.
- 39. Et Ecclesiastico Jure.
- 40. Pœna in Ecclesiarum violatores Imperiali.
- 41. Et Ecclesiastico Jure constituta.

31. **I**ncendiarii, de quibus altera Rubricæ pars, Germanicè *Drenner* aut etiam *Worbbrenner* hõc locò vocantur, non qui casu aut ex incuria: sed, qui dolosò ac deliberatò animò, & sive odiò & vindictæ, sive alicujus commodi & lucri consequendi studiò impellente, oppida, pagos, prædia, domos aliavè ædificia, aut etiam bona aliena, ut segetes, acervos fructuum, sceni &c. per se vel per alios apposito igne incendunt, aut ad hoc auxilium vel consilium scienter præstant, *can. Pessimam, 23. q. 8. Animò*, inquam, *dolosò ac deliberatò*; quia incendium accidere potest Casu, Culpâ & Dolo: quorum

32. Primò modò excitatum, sicut caret culpâ, sic etiam à pœna est imune, & illati damni reparandi obligationem non affert, *l. Si fortuito 11. l. Qui ades 9. V. Casu, ff. de Incendio, ruina &c. Gaill. Lib. 2. Observat. 21. n. 1. & Farinac. Prax. Criminal. q. 110. à n. 3.*

33. Secundò, sive culpâ interveniente ortò, si culpa lata in utroque: si levis aut levissima tantum fuit, in Foro saltem externo ad interesse, sive ædium incendiò consumptarum, aliorumque damnorum reparationem obligatur is, cu-

jus culpâ accidit, *l. Qui ades, q. cit. V. Si quis verò, l. Capitalium 28. §. 12. ff. de Feniis &c. Si quis domum 6. de Injur. & damno. In externo*, inquam; quia in interno sive Conscientiæ Foro ante judicis sententiam damni reparandi obligatio culpam Theologicam & graviter peccaminosam præsupponit, per ea, quæ cum Sylvestro *V. Culpa n. 6. & Molina Tract. 2. disp. 698. n. 6. tridentur infra Tit. 36. à n. 33.*

34. Quantâcunque autem culpâ incendium fuerit exortum, ipsius admittæ reus incendiariorum ordinariam aliâve mortis pœnam non incurrit; quia illæ spectant incendium dolo, sive datâ operâ apposito igne excitatum: dolo autem in delictis quæcunque etiam lata culpa non æquiparatur, *l. In lege Cornelia 7. junctâ Glossâ, V. Culpa lata, ff. ad L. Cornel. de Sicar. Clarus §. fin. q. 84. pr. & Farinac. Prax. Criminal. q. 110. n. 10.* Quare eò ipsò, quòd incendio sine dolo excitato certa pœna lege definita non sit, arbitriò judicis id vel severâ reprehensione, vel mulctâ pecuniariâ, vel etiam corporali vg. incarcerationis, relegationis, fustigationis aut alia simili pœna, citra mortem tamen vel mutilationem, pro locorum varietate & culpæ incendiique ex ea secuti & personarum qualitate lecti posse & consuevisse, cum Farinac. *l. cit. docet Carpozivius Prax. Criminal. q. 39. à n. 33.*

35. Dubium hic occurrit, an incendium in alicujus ædibus exortum, de cujus origine & auctore non constat, casu vel culpâ excitatum præsumatur. Non præsumi excitatum delò, patet; quia hic nunquam præsumitur, *l. Merito 51. ff. Pro socio*, sed perspicuis indicis est probandus, *l. Dolum 6. C. de Dolo malo.*

36. Culpâ autem inhabitantium potius, quàm casu omnino fortuitò ortum præsumi,

fumi, & patremfamilias ad damni eo vicinis illati reparationem obligari, nisi suam & domesticorum culpam abfuisse probarit, tradunt Fachineus *Controvers. Lib. 1. cap. 87.* & Carpzovius *cit. q. 39. à n. 62.* eorumque sententiam theoreticè verioreni censet Haunold. *Tom. 6. de I. & I. Tract. 2. n. 342.* Ratio, quâ moventur, est; quòd in dubio præsumatur id, quod plerumque contingit: ædium autem incendia plerumque inhabitantium culpâ aliquâ excitentur, *l. Num salutem 3. §. 1. ff. de Offic. Præf. vigil. & l. Si vendita, 11. ff. de Pericul. & Commod. rei vend. ac proinde paterfamilias; cum ex domesticorum suorum culpâ obligetur, damna illata incendio, orto in ædibus suis, reparare teneatur, si id casu accidisse, non probarit.*

37. Mihi hæc doctrina ex toto nec rejicienda nec amplectenda videtur Primò; quia, licet incendium, si aliud non probetur, regulariter aliqua inhabitantium culpâ, in omissione debitæ diligentia sita, excitatum præsumi valeat, per textus *cit.* præsumi tamen nequit excitatum culpâ vel ipsius domini, vel alterius certæ ac determinatæ personæ, ædes incolentis, ut rectè advertunt Gaill. *Lib. 2. observat. 21. n. 3. in fine,* & Farinacius *cit. q. 110. n. 93.* Deinde; quia paterfamilias non obligatur ex incendio, excitato culpa alicujus inquilini incerti aut indeterminati, per tradita à DD. *cit.* partim; quia, licet servorum negligentia factum sit, non continuo dominus in culpa est, ut Alfenus ICT. ait, *l. Si vendita cit. partim;* quia incendium, non probatâ culpâ alicujus hominis certi, inter casus fortuitos, quos regulariter nemo præstat, numeratur, ut ex *l. Contractus 33. in fine, ff. de R. l. l. Si ut certò 5. §. 4. l. In rebus 18. ff. Commodati &c.* desumit Harprecht in *§. Capite 17. Instit. de L. & Aquil. n. 9.*

Demum; quia, licet regulariter paterfamilias ex culpa famuli in officio delinquentis teneatur; non tamen tenetur ex culpa inquilinorum aliorum, & multò minus hospitem & advenarum, *l. Licet 6. §. fin. ff. Nauta, caup. stab. &c.* imò neque culpâ famuli, si iste pro fideli & diligente communitè habitus fuit, Farinac. *l. cit. n. 115.* & Mascardus *conclus. 894. n. 19.* quia tali casu paterfamilias ullam etiam levissimam culpam non commisit; ac proinde æquum non est, eum præter maximum detrimentum, quod alienâ incuriâ accepit, ad damni eadem vicino illati reparationem compelli; ne afflictio nova afflictio addatur, contra *l. Divus 15. pr. ff. de Offic. Præf. &c. Ex parte 5. de Clerico a grot.*

38. Tertiò modò, sive dolò excitati incendii atrocitatem, sicut omnes meritò abhorrent & abominantur, ita severissimâ ultione Imperiali Jure Veteri (attentâ qualitate personarum, loci incendii in aut extra civitatem excitati, & magnitudinis, tam ipsius, quam damni eo illati) muldebantur exilio, deportatione in insulam, vel capite pledebantur, aut verberati tradebantur bestiiis & comburebantur, *l. Qui ades 9. l. & §. fin. ff. de Incend. ruina &c. l. Si quis 10. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & l. Capitalium 28. §. 12. ff. de Panis;* recentiori autem *Ordinationis Carolinae,* incendiarii dolosi generaliter, absque ulla inter personas, loca, damna secuta &c. distinctione, ignis supplicio affici, & vivi comburi jubentur *art. 125.* Quod supplicium, licet perniciosissimi criminis immanitas depolcat, ex consuetudine tamen, ad evitandum desperationis periculum, sic mitigari frequenter solet, & Jure nostro Provinciali spectatò in reo poenitente plerumque debet, ut ei prius intercludatur spiritus, quam comburatur, *Malassis*
Procès

Proceſſ. Tit. 8. art. 9.

39. Jure Eccleſiaſtico ejuſmodi incendiatorum clericorum, quia certa poena non eſt prodita, arbitraria animadverſio eſt. Laici verò, qui Eccleſias, coemeteria, aliàve Sacra aut Religioſa vel hiſ contigua loca ad triginta paſſus, *arg. can. Deſervit.* 17. q. 4. incendunt, ipſò jure & factò incurrit excommunicationem, *can. Canonica*, junctà Gloſſà, *V. Violatores*, II. q. 3. & *can. Omnes Eccleſia*, 17. q. 4. cit. à qua, licet antè ab Epifcopo, poſtquam tamen per Eccleſiam publicati & nominatim denuntiati ſunt, à ſolo Papa abſolvi poſſunt, *c. Tua* 19. de *Sent. excom.* Clarus §. ſin. q. 77. n. 19. Farinac. q. 110. cit. n. 15. & Barboſa in *c. Tua* cit. n. 2. Prophanorum autem ædificiorum incendiarios, eis mandantes, & auxillio vel conſiliò cooperantes, per ſententiam excommunicandos, *can. Peſſimam*, 23. q. 8. imò de conſuetudine ipſò jure & factò excommunicatos cenſeri, aſſerit Azor p. 1. *Inſtit. Lib. 9. cap. 17. q. 11.* apud cit. Barboſa n. 4. Præterea incendiarii ad poenitentiam admittendi, abſolvendi, in loco ſacro ſepeliendi non ſunt: niſi priùs damna reſarciant, aut de iis juxta facultates ſuas reſarciendis præſtiterint cautionem, *can. Peſſimam* cit. & *In literis* 5. hęc Rubr.

40. Incendiariis Eccleſiarum proximi ſunt earum Violatores, quales juxta propoſitæ Rubricæ partem tertiam ſunt, qui Eccleſias, aliàque Sacra aut Religioſa loca violenter effringunt ac ſpoliant. Cujuſmodi utique graviffimi Sacrilegii rei Jure Imperiali antiquiori pro qualitate delicti & delinquentium aliarumque circumſtantiarum varietate, vel deportatione in inſulam aut exiliò mulctabantur, vel ad metalla aut etiam beſtias damnabantur, vel pledebantur capite, vel ſuſpensebantur, aut vivi exurebantur,

per textus *l. Sacrilegii* g. l. *Hęc lege* 10. ff. ad *L. Jul. Peculat.* l. *Si quis* 10. & *Aurb. C. de Epifc. & cleric.* Modernò autem *Ordinat. Carolinae*, qui hierothecam cum ſacra hoſtia, vivus comburi: qui aliud ſacrum vas aureum argenteumve cum vel ſine Reliquiis, vel calicem aut patenam abſtulerit, aut templum, ſacrarium, ſacriſtiam, aut etiam gazophylacium furandi animò perfregerit, vel dolofis instrumentis aperuerit, mortis pro qualitate tamen circumſtantiarum exaſperatò vel mitigatò ſupplicio affici jubetur *Art. 172. & 173.* Qui verò minoris æſtimationis res ſacras v.g. candelabrum, mappam altaris aut res privatas depositas ex loco ſacro interdium & ſine fractura abſtulerit, ſicut furti prophanè reus, non ita facilè tamen, ſicut hiſ, mitigatà poenà, plecti jubetur *Art. 174.*

Jure Eccleſiaſtico verifiſſimò, ſicut ^{41.} Eccleſiarum incendiarii, ſic etiam hujusmodi Sacrilegii cum violentia & ſpoliatione perpetrati rei excommunicationem à Jure inflictam *can. Canonica*, *can. Omnes cit.* & *c. Conqueſti* 22. junctà Gloſſà *V. Excommunicatos*, de *Sent. excom.* & poſtquam denuntiati ſunt, ſedis Apoſtolicæ abſolutioni reſervatam incurrit, Suarez de *Cenſuris diſp.* 22. ſ. 2. n. 4. Sairus eodem *Tract. Lib. 3. cap. 29. à n. 13.* & alii apud Barboſam in *c. Conqueſti* cit. n. 2. ilque, ſi ſatisfacere noluerint, ad poenitentiam non admittuntur: ſi autem volentes nequiverint, poenitentibus quidem abſolutio & ſacrum viaticum non denegatur, eorum tamen ſepulturæ intereſſe clerici prohibentur. *Super eo* 2. ubi Barboſa n. 2.

E e

TITU.